

Hoe ga je om met
gescheiden ouders?

Blijf professioneel en neutraal

0 tot 12
jaar

De ouders van Jos (vier jaar) zijn pas gescheiden. Zijn moeder brengt Jos dagelijks naar het kindercentrum, zijn vader zie je nauwelijks nog. Je kent hem vooral uit de bittere opmerkingen van zijn ex-vrouw. Zij wil liever niet dat hij wordt geïnformeerd over Jos. Wat doe je? Hoe ga je om met gescheiden ouders, vooral in conflictsituaties, waarbij de ouders niet goed samenwerken? CARLA OVERDUIN

Foto: CatchLight

Een scheiding van de ouders heeft altijd gevolgen voor het kind', zegt Greet Meesters, ontwikkelingspsycholoog en trainer in de kinderopvang. 'Het hoeft zeker geen traumatische ervaring te zijn, een echtscheiding is niet per se negatief, soms is het ook een opluchting voor het kind. Maar je ziet altijd een reactie.

Ouders onderschatten soms hoe ingrijpend de scheiding voor hun kind is. Het kan zijn dat het kind ineens vaker verdrietig is, uit zijn humeur, maar ook broekplassen en ineens moeilijk afscheid kunnen nemen komen voor. Als papa niet meer thuis woont, kan het kind verlatingsangst krijgen, want straks gaat mama ook nog weg. Als

pedagogisch medewerker heb je een belangrijke taak: het signaleren of er problemen zijn met het kind. Daarover moet je beide ouders informeren.'

Intake

Ouders hebben tegenwoordig in de regel beiden gezag. Greet Meesters: 'Ze beslissen dus samen over hun kind.

Jouw houding naar het kind

Veel aandacht, even op schoot, een knuffel? Of juist andersom: zo normaal mogelijk doen? Wat is de beste aanpak voor kinderen die te maken hebben met een scheiding van hun ouders? De experts zeggen er het volgende over:

- Volg het kind. Observeer en handel op basis van wat je ziet.
- Een beetje extra aandacht is goed, maar dat kan (bij oudere kinderen) ook even buiten de groep om, waarbij je het kind duidelijk maakt dat het bij je mag aankloppen voor een gesprek.
- Bedenk dit: thuis is alles al anders, daarom kunnen de voorspelbaarheid en rust van kindercentrum, peuterspeelzaal of bso juist heel prettig zijn. Probeer dan ook te voorkomen dat het kind ineens wordt geconfronteerd met overplaatsing naar een andere groep of nieuwe pedagogisch medewerkers. Als dat onvermijdelijk is, begeleid het dan goed.

Het aantal
scheidingen is
groot,
één op de drie
tot vier
kinderen krijgt
ermee te maken

Dan komt het erop neer: wat zijn de afspraken tussen de ouders, hoe communiceren ze die afspraken naar de kinderopvang en houden ze zich eraan? Het begint bij het intakegesprek. Meld ouders dat je op de hoogte wilt zijn van grote veranderingen in het gezin: scheiding, verhuizing, maar ook als de vader of moeder een nieuwe partner heeft. 'Die details heb je nodig om het gedrag van het kind goed te kunnen observeren. Stap over je schroom heen en zorg dat je op de hoogte bent van het leven van het kind. Bespreek ook: wie mag je erop aanspreken als één van de ouders zich niet aan afspraken houdt.'

Ottoline Koppens is orthopedagoog en *mediator* bij scheidingen. Het is belangrijk bij alle oudergesprekken het welzijn van het kind als uitgangspunt te nemen, benadrukt zij. 'Het is mijn ervaring dat gescheiden ouders juist graag betrokken willen blijven bij het kind en er vaak moeite mee hebben dat één ouder alles regelt en bepaalt. Daarom is het goed de ouders tegelijk te spreken en alleen bij een slechte verstandhouding ieder apart. Zo voorkom je dat de ene ouder beter op de hoogte is dan de andere. Bespreek met de ouders hoe het beste kan worden gecommuniceerd: óf beide ouders worden geïnformeerd óf een ouder krijgt de informatie en geeft dat tijdig door aan de ander. Leg dat duidelijk vast.'

Hoe vaak komt een scheiding voor?

Het aantal kinderen dat met een scheiding te maken krijgt, is fors. In de loop der tijd is dat alleen maar gegroeid. Het aantal 'scheidingen' van ongetrouwde ouders wordt in de cijfers niet eens meegeteld. Een historisch overzicht van het percentage kinderen dat een scheiding meemaakt:

	%
1940	4
1950	10
1970	17
1985	33
2000	25
2008	25*

**2008 is een schatting. Het is niet aannemelijk dat het aantal afneemt, maar steeds minder mensen trouwen en alleen echtscheidingen worden geregistreerd.*

Conflict

Maar vaak zijn er conflicten tussen gescheiden ouders. 'Dat is erg belastend voor het kind. Het wordt voortdurend in een loyaliteitsconflict gebracht en voelt zich eenzaam', zegt trainer Greet Meesters. 'Als pedagogisch medewerker moet je dat in de gaten houden. Verandert het gedrag van het kind, trek dan aan de bel.'

Hoe ga je om met een conflict? Je hebt vaak het meeste contact met de verzorgende ouder, die het kind ophaalt en wegbrengt. Bij een conflict kan zo'n ouder je wellicht ongevraagd negatieve dingen vertellen over de 'uitwonende' ouder. 'Zorg dat je niet meegetrokken wordt in het conflict', zegt Ottoline Koppens. 'Ga niet onder één hoedje

spelen met een ouder, dat werkt escalerend. Blijf neutraal en professioneel. Neutraal ben je als je steeds het welzijn van het kind erbij betreft. Zeg bijvoorbeeld: "Ik kan mij voorstellen dat het vervelend voor u is, maar wat zou voor jullie dochter het beste zijn en hoe kunnen wij jullie daarbij helpen?" Hamer op gezamenlijk ouderschap.' Als het echt niet lukt om ouders te helpen bij hun problemen, dan is het goed hen door te verwijzen. Koppens: 'Stel voor dat ze naar een *mediator* gaan of naar een praktijk van psychologen en pedagogen. Conflicten zijn vaak gecompliceerd en hebben dieperliggende oorzaken. Het is niet de taak van een pedagogisch medewerker conflicten tussen ouders op te lossen.' »

Een kleine waarschuwing van de experts. Ouders vinden het niet altijd prettig om onder ogen te zien wat de gevolgen van de scheiding zijn voor hun kind. Zij worden emotioneel in beslag genomen door hun eigen problemen en dan is het pijnlijk om te zien dat hun kind lijdt onder de situatie. Ze voelen zich schuldig. Probeer begrip te tonen voor de ouders, maar trek toch je conclusies uit jouw observaties van het kind. Als pedagogisch medewerker wil je immers het kind beschermen. Maar kijk niet gek op als de ouders weerstand tonen tegen je conclusies of duidelijk schrikken.

Meer training

Pedagogisch medewerkers krijgen het onderdeel 'omgang met ouders' tijdens hun studie, maar volgens trainer Greet Meesters is dat te weinig. 'Zeker waar het training in omgang met gescheiden ouders betreft. Het is voor organisaties een aanrader om daarover na te denken. Het aantal scheidingen is immers groot, één op de drie tot vier kinderen krijgt ermee te maken.'

Mediator Ottoline Koppens: 'Realiseer je dat de gevolgen van conflicten tussen ouders voor kinderen groot kunnen zijn. Als het kind erbij wordt betrokken, kan het onzeker en angstig worden en gaat het aanpassingsmechanismen ontwikkelen ten koste van zichzelf. Het kan bijvoorbeeld op een negatieve manier aandacht vragen of juist proberen steeds lief en aardig te zijn. Als dit proces van aanpassen jaren doorgaat, raakt het kind vervreemd van zijn eigen gevoelsleven. Dat staat een gezonde ontwikkeling in de weg. Het is de taak van een pedagogisch medewerker het kind goed te observeren en ouders op de juiste manier te informeren.' «

Literatuur

Greet Meesters, Karin Singendonk, Kind en echtscheiding. Uitgever Harcourt Assessment, ISBN: 978-90-2651-711-2.

Tips

- Intake: maak duidelijk dat je van grote veranderingen in de gezinsituatie op de hoogte wilt zijn. Leg uit dat het je helpt bij het observeren van het kind.
- Afspraken: zorg dat je de afspraken tussen ouders goed kent en spreek ook af wie je moet aanspreken als één van de ouders zich niet aan de afspraken houdt.
- Conflicten: kies geen partij, blijf buiten het conflict. Houd voor ogen: de verantwoordelijkheid voor de oplossing ligt niet bij jou, maar bij de ouders.
- Informeren: beide ouders hebben recht op evenveel informatie.
- Nieuwe personen: als voortaan oma of een nieuwe partner het kind komt ophalen/wegbrengen, moet je daarvan op de hoogte worden gesteld.
- Observeren: als je ziet dat het kind duidelijk ander gedrag vertoont (agressief, verdrietig, teruggetrokken, bedplassen), meld dit aan beide ouders en bespreek met hen of er hulp moet worden gezocht.

Greet Meesters heeft samen met Petra Ziers het bureau Pittige Trainingen. Dit bureau verzorgt trainingen in de kinderopvang op het gebied van omgang met ouders. (www.pittigettrainingen.nl)

Ottoline Koppens is orthopedagoog en gecertificeerd mediator NMI. Zij heeft een eigen praktijk voor echtscheidingsbemiddeling, ouderschapsadvies en coaching in Amsterdam. Zij geeft trainingen en workshops over partnerrelaties, kinderen en echtscheiding en ouder-kindproblematiek. (www.koppensmediation.nl)

Welke rechten hebben ouders?

Volgens het Burgerlijk Wetboek:

1. Bij een scheiding hebben in principe beide ouders zeggenschap. Beslissingen voor het kind worden door beiden genomen. Kindercentra moeten dus ook de andere ouder informeren over het welbevinden van het kind en op de hoogte houden van de ontwikkelingen van het kind. Dat betekent bijvoorbeeld dat beide ouders recht hebben op een tienminutengesprek.
2. Daarnaast is er een zorgregeling (ook wel omgangsregeling genoemd) door de rechter vastgesteld. Hierin staat bij welke ouder het hoofdverblijf is en wanneer de andere ouder het kind mag zien/bij zich mag hebben. Als kindercentrum moet je hieraan vasthouden, daarmee 'bewaak' je dat de kinderopvang voor het kind een veilige plek is. Soms houdt de uitwonende ouder zich niet aan de regels en duikt hij/zij ineens bij het kindercentrum op om het kind toch te zien. Wijs erop dat dit niet mag. Tenzij natuurlijk de andere ouder er geen bezwaar tegen heeft. Neem hem/haar even apart en praat rustig, neem contact op met de andere ouder en laat deze beslissen welke stappen (bijvoorbeeld politie) moeten worden genomen.
3. Er kan ook een echtscheidingsconvenant zijn vastgesteld. Als dit niet bij de rechtbank is vastgelegd, is het slechts een afspraak. Als ouders zich er niet aan houden, moet je hen er wel op wijzen, maar de politie zal niet zomaar ingrijpen. Advies: zorg dat je bij de intake van gescheiden ouders ook weet wat er in de zorgregeling staat, vraag desnoods een kopie.